

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»

Магістерської програми «Державні та муніципальні фінанси»

за магістерською програмою професійного спрямування

на тему: **«Бюджетне вирівнювання в реалізації регіональної політики
держави»**

Виконавець:

студентка

Центру заочної та вечірньої форми
навчання

Кащенко Олександра Юріївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

Д.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Хомутенко Алла Віталіївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2020

ПЛАН

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В РЕГІОНАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ ДЕРЖАВИ	
1.1 Сутність бюджетної політики та її роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів.....	7
1.2 Міжбюджетні відносини як форма реалізації регіональної політики. Форми та методи бюджетного вирівнювання.....	15
1.3 Види міжбюджетних трансфертів.....	26
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 1	35
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖБЮДЖЕТНОГО ВИРІВНЮВАННЯ В УКРАЇНІ	
2.1 Механізм виділення бюджетних трансфертів.....	37
2.2 Моніторинг міжбюджетних трансфертів.....	45
2.3 Вплив бюджетного вирівнювання на соціально-економічний розвиток регіонів.....	59
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 2	67
РОЗДІЛ 3 ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТНОГО ВИРІВНЮВАННЯ В УКРАЇНІ	
3.1 Адаптація зарубіжного досвіду бюджетного вирівнювання до вітчизняної практики.....	69
3.2 Перспективи бюджетного вирівнювання в реалізації регіональної політики держави.....	77
3.3 Моделювання системи ефективного бюджетного вирівнювання.....	81
ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 3	86
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91

ВСТУП

Актуальність теми. На даному етапі економічного розвитку гостро стоять проблеми сильної диференціації регіонів України за рівнем розвитку, проблема самодостатності регіонів та можливості виходу їх на самозабезпечення. Наявність в бюджетній системі України державного, місцевого рівнів як невід'ємних об'єктів державного макроекономічного регулювання відображає об'єктивно існуючу потребу в регулюванні соціально-економічних процесів не тільки в масштабах всієї країни, але і в рамках окремих регіональних суб'єктів. Оскільки бюджетно-податкова політика держави є єдиним доступним державі засобом перерозподілу фінансових ресурсів між регіонами, її основною метою, по суті, є підтримка але прийнятному рівні міжрегіональних відмінностей в ступені соціально-економічного розвитку і, по можливості, їх вирівнювання.

Результативність бюджетного регулювання багато в чому визначає стабільне функціонування країни, скорочення регіонального соціально-економічної нерівності, забезпечення державної єдності. Створення стійко зростаючої національної економіки неможливо без вирішення проблем вирівнювання міжрегіональних відмінностей, подолання кризових явищ і відставання в розвитку окремих територій.

Значні територіальні відмінності в якості життя, багато в чому визначаються економічними, природно-кліматичними, ресурсними і інфраструктурними особливостями регіонів, є логічною підставою для використання в інтересах суспільства політики вирівнювання. Її результатом вважається послідовне наближення показників добробуту населення і економічного розвитку в гірших (за цими показниками) регіонах, принаймні, до середнього по країні рівня.

Регіональне бюджетне вирівнювання є основою будь-якої державної макроекономічної політики в регіоні, що проводиться з метою недопущення

або згладжування кризових соціальних, економічних, екологічних та інших ситуацій як причин появи високої територіальної диференціації.

На сьогоднішній день є велика кількість наукових робіт присвячених проблематиці бюджетної політики та управління державними фінансами серед іноземних вчених-регіоналістів, що зробили вагомий вплив на формування наукового світогляду; покладеного в основу цього дослідження, слід зазначити таких, як Р. Масгрейва, Ч. Тібу, А. Шаха. Серед вітчизняних Фролов С.М., Бабич Т. С, Чеберяко О.В., Романенко І.В., Хомутенко А.В., Письменний В.В.

Серед вітчизняних вчених питаннями місцевого оподаткування серйозно займаються такі, як В.Л. Андрущенко, В.В. Зайчикова, В.І. Кравченко, І.А. Луніна, А.М. Соколовська, В.Н. Федосов, Волохова І.С, Зубріліна В.В. Враховуючи фундаментальні дослідження науковців, слід відзначити, що означені проблеми вивчені ще недостатньо, що, у свою чергу, потребує подальших досліджень у цій сфері. Важливість розв'язання представленої проблеми зумовили актуальність обраної тематики дослідження, визначили мету, завдання та його структуру.

Метою наукової роботи є узагальнення теоретичних засад і удосконалення практичних підходів до процесів бюджетного вирівнювання в регіональному контексті, підвищення фінансової регіональної ефективності в Україні.

Відповідно до сформульованої мети було визначено і вирішено сукупність наступних **завдань** дослідження:

- описати сутність бюджетної політики та її роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів
- дослідити міжбюджетні відносини як форма реалізації регіональної політики.
- визначити види міжбюджетних трансфертів.
- здійснити аналіз механізму виділення бюджетних трансфертів
- здійснити моніторинг міжбюджетних трансфертів

- проаналізувати вплив бюджетного вирівнювання на соціально-економічний розвиток регіонів
- дослідити зарубіжний досвід ефективності імплементації бюджетного вирівнювання;
- окреслити перспективи бюджетного вирівнювання в реалізації регіональної політики держави
- запропонувати перспективні напрями розвитку фіскальної децентралізації на основі моделювання індикативних параметрів.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають в процесі бюджетного вирівнювання в регіональній політиці.

Предметом дослідження є державна бюджетно-податкова політика, пов'язана з наданням з державного бюджету фінансових коштів регіональним бюджетам з метою бюджетного вирівнювання.

Методи дослідження. У роботі для вирішення комплексу поставлених завдань у I розділі було застосовано наступні методи: методи аналізу, синтезу, структурний методи – при розкритті сутності бюджетного вирівнювання та інституційному аналізі його ефектів. За допомогою порівняльного, факторного та статистичного методів у II розділі узагальнено зарубіжний досвід впровадження фіскальної децентралізації у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою, проаналізовано динаміку параметрів фіскальної децентралізації в Україні; графічний метод – для наочного представлення основних результатів дослідження. Методи наукового абстрагування, синтезу, економіко-математичного моделювання використано при визначенні перспективних напрямів розвитку бюджетного вирівнювання та її впливу на соціально-економічний розвиток регіонів в Україні, що застосовувались у III Розділі; абстрактно-логічний метод – під час формування узагальнень та висновків.

Теоретичні та методологічні основи дослідження. Теоретичною основою роботи в I Розділі з'явилися сучасні теорії макроекономічного регулювання, економіки громадського сектора, вчення про федералізм. В ході

роботи використані праці вітчизняних і зарубіжних вчених, офіційні матеріали, законодавчі акти, нормативно-правові документи, а також спеціальна і загальноекономічна література.

При вирішенні поставлених до дослідження питань задіяні економіко-математичні, балансові та індексні методи, які конкретизовано в формалізованих моделях. Економетричні і статистичні розрахунки в даній роботі здійснювалися за допомогою комп'ютерних програм «Microsoft Excel», «IBM SPSS».

Інформаційною базою дослідження слугують: законодавчі акти; зведені статистичні дані Державної служби статистики України, Державної фіскальної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Організації економічного співробітництва та розвитку, Національного інституту стратегічних досліджень; інтернет-ресурси; монографічні, періодичні та довідкові публікації.

Апробація результатів дослідження:

- Фіскальна децентралізація та регіональний розвиток: взаємозв'язок теорії та практики. // «Збірник тез ОНУ», Одеса, 2019.
- Ефекти фіскальної політики децентралізації в Україні // «Збірник тез ОНУ», Одеса, 2018.

Обсяг та структура роботи. Наукова робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дослідження становить 100 сторінок, основний зміст роботи викладено на 89 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 31 рисунки. Список використаних джерел включає 88 найменувань на 11 сторінках.

кажучи, самостійність місцевих органів влади зростає обернено пропорційно до обсягу дотацій, що виділяються з державного бюджету.

ВИСНОВКИ

У даній роботі з метою розгляду проблем бюджетного вирівнювання, а також міжбюджетних трансфертів зокрема, було проведено економетричний аналіз, що дозволило, що дозволило прогнозувати обсяг ВРП як індикатору стабільності регіону.

Найважливішим інструментом управління соціально-економічним розвитком регіону є фінансове вирівнювання, яке може успішно використовуватися під час здійснення антикризових заходів, під час управління масштабними інфраструктурними проектами.

В Україні функціонує нова система міжбюджетних відносин, це пов'язано зі стрімкими процесами децентралізації. Нова система міжбюджетних відносин базується на принципово новому механізмі горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій, складовими якого є базова і реверсна дотація. Стратегічними цілями регіональної політики держави є: стабілізація виробництва; відновлення економічного зростання в кожному з регіонів України; підвищення добробуту населення; створення науково-технічних передумов зміцнення позицій держави на світовій арені.

Одним з ключових інструментів впливу на вирішення соціально-економічних проблем регіонів виступають місцеві бюджети і міжбюджетні трансфери. Трансфери - це широке поняття, яке в залежності від конкретних умов функціонування, від вибудованої моделі організації міжбюджетних відносин, від цілей впливу на одержувачів може включати різні категорії перерозподілених ресурсів. Так, у світовій практиці організації міжбюджетних відносин трансфери припускають не тільки дотації, субвенції та субсидії, а й відрахування від федеральних податків, які розподіляються на частковій основі

Міжбюджетні трансферти, будучи інструментом перерозподілу, мають двоїтий характер впливу на рівень регіональної економічної безпеки: нерівномірність їх розподілу між регіонами України, з одного боку, виправдана з точки зору обліку регіональної специфіки, з іншого боку - тягне ризик посилення регіональних соціально-економічних диспропорцій. Для підвищення ефективності механізму трансфертного перерозподілу в системі заходів забезпечення регіональної економічної безпеки необхідно: диференціювати застосування форм трансфертів з урахуванням потенціалу розвитку регіонів; забезпечити зв'язок міжбюджетних трансфертів з перерозподілом федеральних податків; обґрунтувати допустимий рівень регіональної нерівності з точки зору формування центрів зростання в регіонах.

Аналізуючи дані розподілу трансфертів по регіонах України, слід зазначити, що бюджетна корекція повинна бути розроблена для зменшення нерівності соціального та економічного розвитку, але відносний рейтинг багатих та бідних регіонів не повинен змінюватися. Наприклад, дев'ять областей України (Крим, Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Київ, Полтава, Харків, Київ та Севастополь) отримують субсидії, хоча вони мають вищий за середній показник доходів місцевого бюджету на душу населення до вирівнювання бюджету. Подібним чином, бідні регіони, такі як Волинь та Рівне, повинні залишатися після всіх трансфертів нижче середньої фінансової спроможності. В іншому випадку економічно сильні регіони втрачають мотивацію збільшувати свої доходи.

На даний момент на ВРП, як фактору розвитку регіону, впливають міжбюджетні трансферти, що свідчить про значну залежність регіонів від центральної влади. Проаналізувавши динаміку доходів місцевих бюджетів України у 2009-2019рр. Та зроблено висновок, що частка власних місцевих доходів у ВВП мала тенденцію до зменшення при одночасному збільшенні частки міжбюджетних трансфертів з державного бюджету.

Якщо аналізувати зарубіжний досвід фінансового вирівнювання, то слід зазначити, жодній країні не вдалося створити ідеальну модель державного

регулювання міжбюджетних відносин. В цілому, ефективне функціонування будь-якої моделі регулювання міжбюджетних відносин припускає: чітке розмежування повноважень між усіма рівнями влади; наділення відповідних рівнів влади достатніми для реалізації цих повноважень фінансовими ресурсами; згладжування вертикальних і горизонтальних дисбалансів за допомогою системи бюджетних трансфертів з метою забезпечення на всій території країни певного стандарту державних послуг.

Становлення ефективної системи місцевих фінансів в Україні безпосередньо залежить від ефективності розвитку системи бюджетної децентралізації в нашій країні, що передбачає обґрунтоване розмежування дохідних джерел і витратних повноважень між рівнями бюджетів, створення ефективної системи місцевих позик. Запровадження змішаної моделі бюджетно-податкового устрою країни сприятиме розвитку системи місцевих фінансів, бюджетного регулювання, системи міжбюджетних відносин, що дозволить, з одного боку, сприяти зниженню неефективного державного регулювання і вирівнюванню дохідних і видаткових повноважень місцевих органів влади.

Для проведення економетричного аналізу були зібрані кількісні дані з офіційних джерел бюджетних статистик України. Економетричний аналіз був спрямований на виявлення залежності приросту валового регіонального продукту від трансфертів, податкових та неподаткових надходженьщо надходять регіонах. При прогнозуванні даних, ми можемо зробити висновок про збільшення темпу приросту із 2020-2030, що буде свідчити про посилення самостійності місцевих бюджетів.

Слід визначити основні напрямки розвитку системи міжбюджетного вирівнювання, що концентрують у собі перспективні тренди розвитку державних фінансів:

1. виділення міжбюджетних трансфертів як найбільш ефективної форми вирівнювання виникають бюджетних диспропорцій;

2. проведення вирівнювання з урахуванням усіх податкових надходжень доходів місцевих бюджетів;

3. розширення власних доходів в обсягах, що забезпечать місцеві бюджети стабільними джерелами фінансування;

4. вилучення реверсних дотацій окрім як із бюджету м. Києва, так як реверсні дотації є потенційним фактором виникнення бюджетних конфліктів; Зменшення надмірного контролю з боку центральної влади за розподілом бюджетних ресурсів.

Така регламентація дозволить не тільки виявити нецільове використання коштів, але також стимулювати розвиток територій і держави в цілому. Таким чином, на сьогоднішній день, в рамках переходу на управління за результатами, ефективність системи міжбюджетних трансфертів обумовлюється крім інших показників якісно вибудованій оцінкою всіх дій держави, спрямованих на розвиток міжбюджетних відносин. Якісна і своєчасна оцінка ефективності програм дозволяє не тільки виявити основні існуючі проблеми, а й розробити методику побудови подальшої політики в області міжбюджетних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голиков А.П. Стратегия регионального развития: европейский контекст : монография / А. П. Голиков, Н. А. Казакова. -Х. : Эпиграф, 2014. - 180 с.
2. Асатрян З., Фельд Л.П., Гейз Б. Часткова фіскальна децентралізація та фіскальна дисципліна субнаціонального уряду: емпіричні дані країн ОЕСР, жовтень 2012 р., С. 1–28.
3. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин / І. О. Луніна. - Київ: Наукова думка, 2006. – 568 с.
4. Хомутенко А. В. Методологічні підходи в управлінні державними фінансами / А. В. Хомутенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2018. - Вип. 4. - С. 55-62. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2018_4_9
5. Притула Я. В., Кузенко Н. В. Структурні реформи і регіональна конвергенція в Україні / Я. В. Притула, Н. В. Кузенко // Регіональна економіка. – 2014. – № 1. – С.14-19.
6. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання / [Молдован О.О., Жаліло Я.А., Шевченко О.В.]; за ред. канд. екон. наук, Я. А. Жаліла; Нац. ін-т стратег. дослідж. – К., 2010. – 35 с. [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України: – Режим доступу <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/arxitektura-ca599.pdf>
7. European Charter of Local Self-Government from 15.10.2010р. [Електронний ресурс] // Parliament of Ukraine [Режим доступу]. - http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
8. Бабич Т. С. Макрофінансове бюджетування: навч. позиб. [Електронний ресурс] / Бабич Т. С. // КНЕУ. – 2011. – Режим доступу до ресурсу:

https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/spf/spf_praci/spf_prazi/macrfi_nbud/.

9. Волохова І.С. Місцеві податки та збори в доходах місцевих бюджетів України: наслідки проведених реформ [Електронний ресурс] / І. С. Волохова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2017. - Вип. 23(2). - С. 51-54. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23\(2\)__13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23(2)__13)

10. Владимиров К.М. Місцеві фінанси: навч. посіб. / К. М. Владимиров, Н. Г. Чуйко, О. Ф. Рогальський. - Херсон : Олді-плюс, 2016. - 352 с.

11. Голиков А.П. Стратегия регионального развития: европейский контекст : монография / А. П. Голиков, Н. А. Казакова. -Х. : Эпиграф, 2008. - 180 с.

12. Рибак В.В. Регулювання процесів ринкової трансформації системи доходів місцевого самоврядування : Автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.02.03 / В.В. Рибак ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. - Донецьк, 2001. - 35 с.

13. Масгрейв Р. А. Державні фінанси: теорія практика / Р. А. Масгрейв. – Москва: Бизнес Атлас, 2009. – 716 с. – (Бібліотека журналу бюджет). – (5).

14. Волохова І. С. Міжбюджетні відносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / І. С. Волохова // Атлант. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: https://www.studmed.ru/volohova-s-m-zhbyudzhetn-v-dnosini-v-ukra-n-suchasniy-standa-perspektivi-rozvitku_54a125c06a8.html

15. Закон України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин" від 28 грудня 2014 року № 79-VIII // Голос України. – 2014. – № 252-1. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-19/paran2#n2>

16. Волохова І.С. Фінансове вирівнювання в Україні: пошук ефективної моделі [Електронний ресурс] / І. С. Волохова // Проблеми економіки. - 2013. - № 4. - С. 324-330. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PeKon_2013_4_44

17. Слухай С. В. Міжурядові трансферти в умовах системної економічної трансформації / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2015. - 495 с.
18. Бюджет України – 2018 (збірник) [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України: [сайт]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=404574&cat_id=404610
19. Чала Н. Д. Бюджетна система [Електронний ресурс] / Н. Д. Чала // Знання. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: https://lib.mnau.edu.ua/libsearch/page_lib.php?docid=35488&mode=DocBibRecord.
20. Балинська Ю. І. Особливості регіональних програм використання відновлюваних джерел енергії / Ю. І. Балинська // Регіональна економіка. – 2014. – № 1. – С. 174.
21. Лайкам, К. Оптимизация распределения налогов между федеральным и региональным уровнями бюджетной системы / К. Лайкам / Вопросы экономики. – 1998.- 140 с.
22. Шульц С. Л. Регіональна політика в Україні: еволюційні засади та стратегічні перспективи [Електронний ресурс] / Шульц С. Л. // Регіональна економіка. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2014_3_5.
23. Бажаев О.Г. Межбюджетные отношения в ближайшей перспективе / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://budget/article/83766>
24. Алексеев І.В. Бюджетна система України: навч. посіб. / І.В. Алексеев, Н.Б.Ярошевич – К.: ХайТек Прес, 2010. – 376 с.
25. Гапонюк М.А. Місцеві фінанси: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. /М.А.Гапонюк, В. П. Яцюта, А. Є. Буряченко, А.А. Славкова. - К.: КНЕУ, 2012. - 184 с.
26. Фролов С. М. Дослідження проблеми організації бюджетного процесу в Україні [Електронний ресурс] / С. М. Фролов // КНЕУ. – 2018. –

Режим доступу до ресурсу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/8043/3/a.r.9.pdf>

27. Артус М.М., Хижа Н.М. Бюджетна система України // Навчальний посібник / К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005.- 220 с.

28. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання розподілу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним та місцевими бюджетами» від 8.12.2015 р. № 1149 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua

29. Хомутенко А. В. Бюджетна система: навчальний посібник Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. Одеса: Атлант. 2014. 392 с.(24,5 д.а.).

30. Вишневська Н.В. Бюджетна політика: регіональний аспект : [монографія] / Н.В. Вишневська. - Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. - 244 с.

31. Волохова І.С. Добровільне об'єднання територіальних громад як шлях до збільшення ресурсної бази місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / І. С. Волохова // Актуальні проблеми економіки. - 2016. - № 10. - С. 302-310. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2016_10_35

32. Лазур С. П. Системний підхід до структуризації податкової системи ринкового типу / С. П. Лазур // Ефективна економіка. – 2015. – № 1. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_31

33. Чеберяко О. В. Міжбюджетні відносини в унітарній державі в Україні / О. В. Чеберяко // [Електронний ресурс] КНУ ім. Т.Г.. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/

34. Зайчикова В.В. Місцеві фінанси України та євро пейських країн: моногр. / В.В. Зайчикова. — К.: НДФІ, 2007. — 299 с.

35. Лондар Л.П. Напрями реалізації політики децентралізації в умовах розширення прав місцевих органів влади і забезпечення їх фінансової та бюджетної самостійності. Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/2114//>

36. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] // ВРУ. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
37. Зубріліна В.В. Фінансово-бюджетна децентралізація: оцінка рівня та напрями розширення // Економічний простір :збірник наук. праць.. – Дніпропетровськ: ПДАБА: 2014. - №91. – С. 109.
38. Лалакулич М.Ю. Податкова реформа в умовах фінансової кризи та зовнішньої агресії / М. Ю. Лалакулич // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2015. – С.15-21.
39. Письменний В. Проблеми реалізації принципів організації місцевих фінансів у вітчизняній практиці [Електронний ресурс] / В. Письменний // Світ фінансів. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.
40. Tiebout C. An Economic theory of fiscal decentralization / In: NBER, Public Finances, Needs, Sources and Utilization. – Princeton (Univ. Press), 1961. – P. 79-96.
41. Хомутенко А. В. Державний контроль ефективності управління державними фінансами України. Економіка та держава № 2. 2020. С. 48-56
42. Бойко С. В. Горизонтальне вирівнювання обласних бюджетів України в умовах децентралізації [[Електронний ресурс] / С. В. Бойко // Modern economics.. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2019_13_6
43. Хомутенко А. В., Хомутенко В. П. Аудит місцевих бюджетів Державної фінансової інспекції України. Актуальні питання економіки та управління у сучасних соціально-економічних умовах: матеріали міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 14-15 жовтня 2013 р. Дніпропетровськ: «Герда»,2013. С. 208–211.44
44. European Charter of Local Self-Government from 15.10.2001р. [Електронний ресурс] // Parliament of Ukraine [Режим доступу]. Access:http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

45. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

46. Луніна І.О. Бюджетна децентралізація в Україні у контексті європейських тенденцій [Електронний ресурс] / І. О. Луніна // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2016. - № 2. - С. 155-171. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2016_2_14

47. Шах А. А. Керівництво практикуючого з міжурядових бюджетних трансфертів. У між-урядових бюджетних трансфертах: принципи та практика. / А. А. Шах. – Вашингтон, округ Колумбі: Світовий банк, 2007. – 126 с.

48. Дем'янишин В. Г. Регіональна бюджетна політика: теоретична концептуалізація та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / В. Г. Дем'янишин, Т. О. Кізіма // Регіональна економіка. - 2016. - № 4. - С. 91-99. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2016_4_13

49. Письменний В.В. Місцеві фінанси: навч. посіб. / В.В. Письменний. — Тернопіль: Видавн. поліграф. Центр "Економічна думка", 2012. — 200 с.

50. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997 № 280/97 ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97>

51. Інформація про стан доходів місцевих бюджетів, м. Києва та Севастополя [Електронний ресурс] // Міністерство Фінансів України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhativ>.

52. Інформація про стан доходів місцевих бюджетів, м. Києва та Севастополя [Електронний ресурс] // Міністерство Фінансів України. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhativ>

53. Інформація про стан доходів місцевих бюджетів, м. Києва та Севастополя [Електронний ресурс] // Міністерство Фінансів України. – 2017. –

Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv>

54. Інформація про стан доходів місцевих бюджетів, м. Києва та Севастополя [Електронний ресурс] // Міністерство Фінансів України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv>

55. Інформація про стан доходів місцевих бюджетів, м. Києва та Севастополя [Електронний ресурс] // Міністерство Фінансів України. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv>

56. Інформація про стан доходів місцевих бюджетів, м. Києва та Севастополя [Електронний ресурс] // Міністерство Фінансів України. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv>

57. Статистичний збірник Міністерства фінансів "Бюджет України - 2019" [Електронний ресурс] // Міністерство Фінансів України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>.

58. Information on the execution of the state and consolidated budget of Ukraine. [Електронний ресурс] // Ministry of Finance of Ukraine. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet>.

59. Структура видатків місцевих бюджетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/>

60. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії: Вступ до фінансової науки ; [пер. з нім. С.І. Терещенко та О.О. Терещенка ; передмова та наук. ред. В.М. Федосова]. – К : Либідь, 2010. – С. 593.

61. Зубріліна В.В. Фінансово-бюджетна децентралізація: оцінка рівня та напрями розширення // Економічний простір :збірник наук. праць.. – Дніпропетровськ: ПДАБА: 2014. - №91. – С. 109.

62. Валовий регіональний продукт [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/>]

63. Тарангул Л.Л. Специфіка формування та розподілу міжбюджетних трансфертів [Електронний ресурс] / Л. Л. Тарангул, О. А. Крамаренко // Проблеми економіки. - 2015. - № 4. - С. 170-176. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pecon_2015_4_23

64. Статистичний збірник "Державний бюджет 2014" [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/storage/files/f7ac719b6477833a77bb7e740ab463c7.pdf>.

65. Шаранич Ю. Ю. Пропорційність розподілу міжбюджетних трансфертів у контексті вирішення регіональних проблем формування бюджетів [Електронний ресурс] / Ю. Ю. Шаранич, О. В. Микуляк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 13. - С. 82-86. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_13_20.

66. Регіональна статистика [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/>]

67. Статистичний збірник "Державний бюджет 2019" [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/storage/files/f7ac719b6477833a77bb7e740ab4.pdf>.

68. Валовий внутрішній продукт [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/>

69. Україна у цифрах 2016. Статистичний збірник [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/>

70. Доходи місцевих бюджетів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/2019-6>

71. Структура податкових надходжень до місцевих бюджетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cost.ua/budget/revenue/>

72. Набатова Ю.О. Формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансових ресурсів/ Ефективна економіка [Електронний

ресурс] / Набатова Ю.О, Ус Т. В. // 5. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_5_68

73. Структура податкових надходжень до місцевих бюджетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cost.ua/budget/revenue/>

74. Найвищий дохід регіонів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/>

75. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава [Електронний ресурс] – Режим доступу URL: <https://goo.gl/2ZzBgZ>

76. Виконання місцевих бюджетів [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://mof.gov.ua/>

77. І. С. Волохова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2019. - Вип. 23(1). - С. 39-42. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_23%281%29__10

78. Полинюк Н.І. Перспективи впровадження зарубіжного досвіду міжтериторіального фінансового вирівнювання в Україні [Електронний ресурс] / Н. І. Полинюк // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2016. - Вип. 6(2). - С. 132-137. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_6\(2\)__27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_6(2)__27)

79. Боргова політика у системі фінансового вирівнювання: досвід субнаціонального рівня країн-членів ОЕСР для України [Електронний ресурс] / Н. Пйонтко // Світ фінансів. - 2016. - Вип. 4. - С. 56-68. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2016_4_7

80. Кузькін Є.Ю. Зарубіжний досвід фіскальної децентралізації: проблеми та шляхи розв'язання / Є.Ю. Кузькін, Я.В. Котляревський, О.В. Шишко // Фінанси України. – 2015. – №12. – С. 72.

81. Australian Government [Електронний ресурс] // Department of Defence. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.defence.gov.au/AnnualReports/15-16/>.

82. Ministry of Finance [Електронний ресурс] // Government of India. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.indiabudget.gov.in>.

83. Government of Canada [Електронний ресурс] // Planned government spending. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.canada.ca/en/treasury-board-secretariat/services/planned-government-spending/budgets-expenditures.html>.

84. How Intergovernmental Relations Work in Federal Systems [Електронний ресурс] // Government of Canada. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/federal-systems-intergovernmental-relations-and-federated-regions.pdf>.

85. Лазур С. П. Системний підхід до структуризації податкової системи ринкового типу / С. П. Лазур // Ефективна економіка. – 2013. – № 1. [Електронний ресурс] Режим доступу URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_31

86. Finance [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://stats.oecd.org/>

87. Boadway R. Intergovernmental fiscal transfers: principles and practice / R. Boadway, A. Shah. – The World Bank, 2007. – 572 p.

88. Пукач О.О. Пріоритетні напрями удосконалення методології визначення видаткових потреб у системі фінансового вирівнювання в Україні [Електронний ресурс] / О. О. Пукач // Наукові праці НДФІ. - 2011. - Вип. 4. - С. 87-102. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2011_4_10

89. Inflation rate, average consumer prices [Електронний ресурс] // International Monetary Fund. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.imf.org/external/datamapper/PCPIPCN@WEO/OEMDC/ADVEC/WEO_WORLD.